

FRANC MILČINSKI:

Gašpar, Mihec in Baltazar.

Ilustroval Ivo Erbežnik.

1. TRIJE KRALJI.

Gospod Metod in gospa Cirila sta pridno delala, rada molila, pa ju je s prijaznim očesom pogledal ljubi Bog in jima podaril za Božič dete, čvrstega sinčka. Bila sta ga sila vesela, pozdravila sta ga: „Ti najin otročiček, najinega srca kraljiček!“ in sta premišljala, kako bi ga čimboli počastila — pa sta ga dala krstiti na preimenitno ime, na ime svetega kralja Gašparja.

Mali kralj Gašpar je bil žejen kakor jelen, pil je kakor žolna, redil se kakor polh. Beli laski so mu štrleli kvišku, da mu je bila okrogla glavica podobna ščeti in so ga dražili:

„Krtača!“ Jokal se ni dosti, pa kadar se je, se je jokal skozi nos: „E — hehehe — hohoho.“

Redil se je in rasel in ko je toliko dorastel, da je shodil in pričel brbljati, se mu je zahotelo družčine. In sta hitela oče Metod in mati Cirila in sta mu kupila bratca. Nista stiskala drobiža, gledala sta bolj na blago nego na denar in sta si izbrala fantka, robo, da sta bila ponosna nanj. Rekla sta: „Prvi sin je kralj Gašpar, še drugi bodi kralj!“ pa sta želela in velela, da so ga krstili za Melhiora, po domače Mihca.

Mihec je bil črnih las in črnih oči. Rad je jedel, rad se cmeril, od jedi in joka je bil venomer umazan; zato se ga je kmalu in po pravici prijel

priimek: „Naš muren!“ Jokal se je ihtavo, kakor bi se kregal: „E — aa — eee.“

V tretje gre rado. Pretekli sta dve leti, pa sta postrgala in preštela gospod Metod in gospa Cirila svoje prihranke in si omislila še tretjega sinčka. In zdaj ni kazalo drugače, nego da ga krstijo na ime tretjega kralja iz jutrove dežele, na ime svetega Baltazarja. In je bil Baltazar mali vreden imenitnega imena. Zakaj kadar je pil, je tako držal stekleničico, da se je z mezincem ni dotikal, ampak ga je odlično zakrivljenega molel kvišku. Tako pa pije le prav visoka gospoda. Glavico so mu krasiли dolgi rumeni kodri in je bil kaj miroljuben deček: da le ni imel praznega gobčka, pa je bil tih in zadovoljen.

Ležal je v košarici in Gašpar in Mihec sta ga hodila gledat vsak z ene strani in jima je bil jako všeč. Gašpar je rekel: „Moj je!“ Mihec je rekel: „Moj!“ In sta se Gašpar in Mihec bridko sporekla in kruto spopadla za malega bratca. Baltazar mali pa je imel v ustih sesalce — dudek. Debelo je gledal in se čudil čudnemu početju bratcev, da je od samega začudenja prenehal cmokati. Potem pa je nemara preudaril, da je že tako in nič drugače na tem svetu, globoko je zasopel in spet začel momljati svoj dudek in je krenil svoj pogled od bojevitih bratcev na muho, ki mu je sedela na koncu noska in je bila od blizu velika kakor slon in si je brusila nogi.

Jokal je bolj redkokdaj, tačas pa jako milo: „Eee — ooo — uuu — e.“

Gospod Metod in gospa Cirila bi si bila želela še deklice. Toda je rekel kralj Gašpar, da sestrice ne mara, češ, čul je govorico, da sestrice preveč snedo. In pridružil se mu je kralj Mihec, da tudi on sestrico odklanja, pa sta se vdala gospod in gospa in so ostali trije dečki sami.

Prizadevala sta si gospod Metod in gospa Cirila in se trudila, da jih vse tri lepo vzredita in vzgojita. In ko so vsi trije toliko vzrasli, da je tudi najmlajši že brbljal in tekal, so stopicali skupaj na šetnjo, in ljudje so se jim smejali in rekli:

„Holej, trije kralji gredo!“

2. KRALJ GAŠPAR.

Hudoben ni bil nobeden izmed njih, muhe pa je imel vsak svoje.

Gašpar najstarejši je bil junak in korenjak brez para. Ničesar se ni bal, ničesar in nikogar, niti ne svetega Miklavža.

Najljubše opravilo mu je bilo vojna. Iz palice si je ustvaril puško, iz trske sabljo, iz papirja čako, rentočil je in poveljeval — pa je bil vojak.

Oče mu je rekel: „Krtača! Mar se igraj z opekicami, ki ti jih je prinesel Božiček! Kakšen si vojak! Saj niti črke r ne vladaš, pa bi vladal puško in sabljo? Takih ne vzemo v vojake.“

Očetova beseda ni malo zaskolela Gašparja. Ali je bil junak in korenjak; neustrašen se je lotil uporljive črke in jo sukal in mikastil in ni odnehal, da ji je bil kos. Narejal pa jo je globoko v grlu, izgovarjal jo pogrkujoč, da so se ljudje šalili in ga povpraševali, mar je doma iz Kroke. Zakaj v le-tem prijaznem trgu tam na Gorenjskem izgovarjajo r tako, kakor bi grgrali vodo.

Z r-om v grlu se je štel kralj Gašpar za pravega pristnega vojaka in je vojeval dan na dan vroče bitke s kraljem Mihcem.

Prevračala sta stole na tla in počepala zanje. Gašpar je meril s palico: bum — bum — bum — tako pokajo puške; Mihec je metal črevlje: tresk — tresk — to so bile granate, in potem je rekel kralj Gašpar: „Jaz sem zmagal!“ Kralj Mihec je rekel: „Zmagal sem jaz!“ In sta se sprla in zgrabila. kdo je zmagal, pa ni zmagal nobeden, le tepena sta bila oba.

Sicer je bil Gašpar bistre glave: štel je brez zmote do dvajset in nazaj, znal je tri molitvice in pet ugank in le malo, malo je manjkalo, da ni bil kos zvižganju.

Brat Mihec ga je občudoval in posnemal. Kar je rekel Gašpar, je za njim ponovil Mihec: „Jaz tudi!“ Če je Gašparja bolela buča in so mu jo uteknili v mokro obvezo, že se je oglasil Mihec: „Meni tudi!“ In ni šlo drugače, nego da so še njega okomatali enako. Če si je Gašpar otolkel koleno, da je šepal, je šepal tudi Mihec. In ko so se Gašparja lotile osepnice in je moral leči, se je Mihec drl kakor na ražnju, ker jih ni bil deležen tudi on, in mu je odleglo šele tedaj, ko so se prijele še njega in sta ležala skupaj.

3. KRALJ MIHEC.

Mihcu se je sila rado jokalo. Z jokom se je zbuja, z jokom hodil spat; jokal se je lačen, jokal se je sit, tako je bila ves dan godba pri hiši. Kar je videl, je pač hotel imeti, in če ni dobil, se je drl.

Zagledal je na strehi zastavo, že se je drl: „Hočem zastavo!“

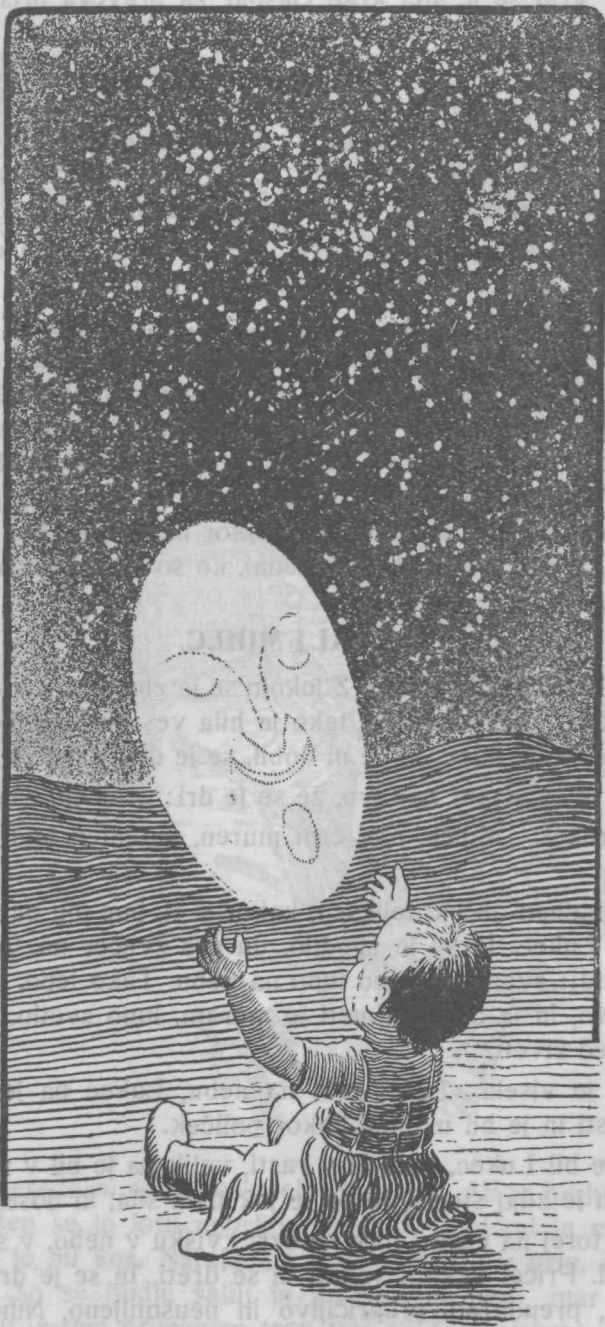
Atek je rekel: „Mihec, moj črni muren, pameten bodi, poslušaj povest!“

Živel je majhen deček, tolikšen, kakor si ti, ime mu pa ni bilo Mihec, o ne, ampak Lukec. In se je zgodilo, da gre zvečer na šetnjo. Pogleda kvišku, kaj vidi: svetlo srebrno luno na nebu. Tako lepo, da mu je srce kar zakoprnelo, in je dejal: „Imeti jo moram, luno svetlo, srebrno, drugače mi ni več živeti.“

Ali luna je visela visoko gori na nebu, Lukec pa je stal globoko spodaj na cesti in je bil majhen kakor poliček.

Majhen je bil Lukec, toda le v rasti, velik pa je bil v modrosti, in je vedel, kaj mu je zdaj storiti, in da je jok tista sila, ki doseže vse.

Sedel je torej na cestni tlak, se ozrl kvišku v nebo, v svetlo srebrno luno in pričel. Pričel vekati, vekati in se dreti. In se je drl mogočno, iz globine duše, preudarno, prepričljivo in neusmiljeno. Nihče pod milim nebom se ne zna tako dreti, kakor se je drl Lukec; edino ti, moj črni muren, ga morebiti posekaš. Drl se je Lukec in gledal tja gor.

In glej čudo! Luna svetla, srebrna v neskončni višini je zaslišala njegov jok. Storilo se ji je inako. Ganjena se je poslovila in ločila od neba in splavala navzdol, da utolaži Lukčevo hrepenenje, otre njegove solze. In čim bolj se je Lukec drl, tem bliže mu je prihajala.

Napenjal pa je Lukec vse svoje sile. Skoro se je bilo bati, da počí. Usmiljen piskrovezec mu je zvezal prsi in trebušček, luža solz se mu je zbiral pri nogah. Lukec ni odnehal, hrabro se je drl in drl. Drl se je in s svojo vztrajnostjo dosegel, kar si je želel: luna svetla, srebrna je priplula z neba in Lukcu ravno pod nos in Lukec jo je vzel in jo nesel prodat, in zlatar jo je kupil na težo in je vrgla sedem kron in še pet vinarjev povrhu.

Vidiš, umazani moj kralj Mihec,“ je končal atek svojo povest, „jok vse dožene. Zato te le pohvalim, da se dereš. Deri se, le še bolj, le še bolj, pa jo gotovo dobiš zastavo, kakor je Lukec dosegel luno! O, jok pomaga!“

„Jok nič ne pomaga,“ je zavekal Mihec, ki je spoznal, kam meri očetova povest.

„Če jok ne pomaga, čemu pa jokaš?“ je vprašal oče.

Gašpar se je namuznil. Njegov posmeh je še bolj razkačil Mihca, ihtav je zateptal, kakor da pričjenja potrkanu polko. Gašpar mu je šegavo zagodel: „Hopsasa, tralala!“ Zdaj je Mihcu prekipela jezica, počil je bratca po roki. Gašpar mu je takoj vrnil, in že se je razpalil boj srdit in silovit. Kakor mlada dva petelinčka sta se zaganjala drug v drugega, dokler ju ni razločil oče.

Ukazal je: „Zapik!“ Na mah so se ustavile sovražnosti.

„Rompompom!“ se je hudoval oče. „Koj mi skleneta mir! Podajta si roke!“

Pa sta se oba zasmejala, zakaj jok in smeh jima je bil v enem mehu, segla sta si v roke in se poljubila in sklenjen je bil mir, trden mir in večni mir, ki je trajal četrť ure, časih celo pol.

4. KRALJ BALTAZAR.

Ni pa bil prav nič bojevit Baltazar najmlajši. Vse na njem je bilo okroglo, mehko kakor baržun in brez grč. Bila ga je sama dobrovoljnost. Ljubil je atka in mamico in oba bratca in ljubil je svoje sesalce, svoj dudek.

Že je tekal in brbljal, dudku pa se le ni mogel in ni maral odvaditi. Z njim je legal v posteljico, z njim je vstajal, na vseh potih ga je spremljal dudek, da so se mu smejali in ga klicali za gospoda Dudo.

No, kadar je jedel, ga je pač dal iz gobčka, kako pak! In pa kadar ga je zadela krivica tolikšna, da ni bilo drugače in se je moral in moral

zajokati, takrat je najprej varno vzel dragoceni dudek v rokco, potem milo zaplakal: „Eee-ooo-uuu-e!“ — Ko pa je jokec srečno opravil, si je koj in brez odloga uteknil dudek zopet nazaj tja pod nos, kakor gospod vajeno smodko. Tako je čislal svoj dudek.

Da — in pa če je bila mamica žalostna! Privil se ji je h krilu, jo srčkano vprašal, ali ga ima kaj rada in ali je kaj njegova: „Kaj 'ada? Kaj moja?“ — pa ji je poln sočutja ponudil dudek, svoj največji zaklad, da jo razvedri in razveseli: „Mamica, na dudo!“

Enako še atku, kadar je hud grmel svoj „rompompom“; tudi njemu je moel ljubiti svoj dudek, da ga utolaži, toda molel mu ga je bolj od daleč in plaho.

Ljubil je svoja bratca. Ob njunih vsakdanjih bitkah se je rad pomešal med obadva in je pobožal tega: „jubi b'atec, kaj moj?“ in je pobožal drugega: „jubi b'atec, kaj 'ad?“ Pa se je pri taki priliki rado pripetilo, da je še njemu, malemu posredovalcu miru, priletela katera.

Zbegan je potem pogledal bojevita bratca, nabrala se mu je šobica, in z milim vekom se je zatekel k mamici.

Mamica ga je vzela v naročje, ga poljubila na čelo in mu rekla: „Le tiho bodi, zlato moje jabolko! Ta grdi svet, kaj ne! Še onega tepe, ki bi mu rad prinesel miru.“

5. NEVARNA ZVER.

Atek je bil po opravkih, mamica je kuhala, otroci so se igrali na dvorišču.

Gašpar se je postavljajl s puško-palico preko rame, s sabljo-trsko ob strani in s papirnato čako na glavi in je junaško pogrkujoč razkladal bratu Mihcu: „Jaz sem vojak, ti pa nisi. Jaz grrrem v vojno, ti pa ne. Jaz bom strreljal bumbumbum in metal grrranate trresk trresk, ti pa ne.“

„Jaz tudi,“ je rekel Mihec in je bil užaljen.

„Ti nisi vojak,“ ga je v nič deval Gašpar, „kerrr ne znaš rrreči rrr.“

„Saj znam,“ je trdil Mihec.

„Pa rrreči rrraca, če znaš!“

Mihec je odprl usta, se pripravil, kakor da hoče kihniti, in je izpregovoril in rekel: „Haca“. Pa je spoznal revček, da mu je izpodletelo; prihajalo mu je na jok.

„aca“, je ponavljajl mali Baltazar. Sedel je v pesku, žulil svoj dudek in bil z vsem zadovoljen.

„Ena-dve, ena-dve!“ je poveljeval Gašpar samemu sebi, vihtel sabljo in možato korakal.

Mihec, neugnan, je stopil za njim v vrsto. „Jaz tudi!“

Pa je Gašpar, preponosen na svoj vojaški stan, odurno odrinil s komolcem ubogega bratca civilista v kraj. „Ne marrram te.“ In pospešil je korak.

Mihcu se je zajokalo. Jokajoč je sledil za bratcem.

„Ne marrram te,“ se je zakregal Gašpar. Grrrem rrrajši z dvorišča.“ Krenil je v hišno vežo.

Trdovratno mu je sledil Mihec. Njegov jok ju je spremljal namesto vojaške godbe.

Za njima jo je ubral še Baltazar mali s svojim đudkom.

Tako so vsi trije prišli v vežo.

V veži pred hišnim pragom je ležal pes, velik in len, glava mu je počivala na tacah, zaspano je mežikal. Pa mu ni ugajalo, da Gašpar z bridko sabljo ogroža prijetni mir v hladni veži, pa je zarenčal.

Četa se je ustavila.

Junak korenjak Gašpar se je nehote oprijel Mihčeve roke, zdaj mu je bil Mihec dober za zaveznika. Junak korenjak je bil Gašper in se ni bal ničesar in se ni bal nikogar, niti ne sv. Miklavža. Ali to-le ni bil sv. Miklavž, ampak kosmata zver. In pravzaprav se niti kosmate zveri ni bal Gašpar junak, le kolena — ta so se mu šibila in prečudno tresla.

Jokavemu Mihcu se je zdajci zazdelo, da sta kaj umestna tako pri-lika kakor čas, da zažene jok in zatepta. Pa je zagnal jok in zateptal.

Lepo se je jokal Mihec, še lepše je teptal, mojster je bil v joku in teptanju. Toda pes je pes, psu mojstrski jok in ples nista bila po volji. Počasi in prežeče se je dvignil, pokazal bele zobe in še huje zarenčal. Junak Gašpar je zaječal; trepetal je in pričakoval, zdaj-zdaj bo po njih, vse tri požre prestrašna zver!

Pa je nedolžno in brez strahu prikorakal k renčeči zveri mali Baltazar z dudo. Pobožal je kužo po glavi in ga ljubko vprašal: „Si kaj moj?“ In še mu je ponudil svoj ljubljeni dudek: „Na dudo!“

Pes je nehal renčati. Prijazno je pomigal z repom, poduhal dudo, pa jo hvaležno odklonil, obliznil je fantku ročico, zadovoljno kihnil in vse tri kralje mirno pustil mimo sebe na cesto. (Dalje.)